Szalai Kálmán

Ragaszkodunk a tényekhez

VISSZHANG - LXIII. évfolyam, 5. szám, 2019. február 1.

Vörös Kata cikket jelentetett meg az *Élet és Irodalom* hasábjain január 18-án *Gyűlöletet és harcot ünneplünk* címmel. Az írás számos ténybeli tévedést tartalmaz a Tett és Védelem Alapítvány történetével, működésével és elért eredményeivel kapcsolatban, melyekre az alábbiakban kívánok reagálni.

A szöveg azt a látszatot kelti, hogy Heisler András Mazsihisz-elnök az EMIH „túlzott befolyása", valamint minden más vélemény ignorálása és az átláthatatlan működés miatt hagyta volna el alapítványunkat. A Tett és Védelem Alapítványt 2012-ben Köves Slomó, az EMIH vezető rabbija hívta életre, mert „nem egy hitközség feladata fellépni az antiszemita atrocitások ügyében", hanem professzionális, a témára fókuszáló zsidó civil szervezetet kell erre a célra létrehozni.

Ennek keretében az incidensek bejelentésére a TEV elindította a 24 órás forró drótot és jogsegélyszolgálatát a sérelmet szenvedettek részére, valamint szakértőként részt vett az Alaptörvény 4. módosításában, a polgári és büntető törvénykönyv egyes jogszabályainak módosításában. Oktatási tevékenységének keretében önálló tananyaggal van jelen a közép- és felsőfokú iskolai rendszerű oktatásban, valamint projektvezetésében megvalósult a zsidó közösség oktatási szakértőinek közreműködésével a hazai tankönyvekben megjelenő, a zsidóságot érintő tartalmak véleményezése és szükség esetén a módosítások kezdeményezése. Nemzetközi normáknak megfelelő módszertan alapján elindította antiszemita gyűlöletcselekmények monitoringjelentését, és évente kutatási jelentést készít a magyar társadalom antiszemita előítéletességéről.

Heisler Andrást – csakúgy, mint más zsidó közösségek vezető szereplőit – az EMIH kereste meg azzal, hogy az ügy jelentősége okán vegyen részt az alapítvány kuratóriumának munkájában. Heisler András Mazsihisz-elnökké válásáig számos konferencián és szakmai fórumon képviselte a Tett és Védelem Alapítványt. A TEV kuratóriumi tagja volt akkor is, amikor a Tom Lantos Intézet szervezésében, 2013 októberében *Zsidó élet és antiszemitizmus a mai Európában* címmel az Országház felsőházi termében elhangzott előadásában az antiszemitizmus elleni küzdelem és az oktatás területén szorgalmazta a zsidó szervezetek együttműködését, kiemelve azt, hogy az EMIH-et nem ellenségként, sokkal inkább olyan szervezetként kell kezelni, amelytől bizonyos dolgokat tanulhatunk.

A cikk szerzője egyebek mellett azt is állítja, hogy a Tett és Védelem Alapítvány *„állami támogatásban"* részesül. A Tett és Védelem Alapítvány működését az állam nem támogatta, ellenben szolgáltatási szerződésben állt 2014–16 között a Miniszterelnökséggel antiszemita incidensmonitoring-jelentés készítésére. A szerződést 2016 után nem tartotta fenn a Miniszterelnökség, alapítványunk a monitoringjelentést azóta is folyamatosan elkészíti és közzéteszi. Itt érdemes megemlíteni, hogy a TEV működését – az alapítás óta – az EMIH és az EMIH támogatóinak magánadományai tartják fenn. Amikor korábban a kuratórium egykori tagjainak szervezeteit kértük arra, hogy részlegesen járuljanak hozzá a működési költségekhez, ezen kezdetben ígért vállalásaikat nem sikerült teljesíteniük.

Vörös Kata cikke, ha jól értem, felrója a Tett és Védelem Alapítványnak, hogy kutatási eredményeire alapozva azt az állítást tette: számos tévhit terjed a magyarországi antiszemitizmussal kapcsolatban. Itt érdemes idézni az Európai Unió bécsi Alapjogi Ügynökségének (FRA) 2018. decemberi adatait. Az ügynökség hasonló kérdéseket tett fel – többek között – a magyar zsidó közösség tagjainak, mint öt évvel korábbi (amúgy sok módszertani kérdést felvető) felmérésében, így mutatva ki tendenciát az antiszemitizmus percepciójának alakulásában. Eszerint 2013-ban a magyar zsidóság 90 százaléka jelentős problémának látta a zsidóellenességet, öt évvel később a zsidó válaszadók 77 százaléka gondolta

ugyanígy. Szemléletes továbbá a tény, hogy míg 2013-ban a megkérdezettek közel fele súlyos problémaként élte meg az antiszemitizmust, ez a szám öt évvel később a felére, 26 százalékra zsugorodott. A TEV megrendelésére a Medián közreműködésével végzett, évente kiadásra kerülő antiszemitaelőítéletesség-vizsgálata – összhangban a CNN által közelmúltban kiadott kutatási eredménnyel – azt állítja, hogy a magyar társadalom valamivel több mint egyharmadában tartósan – öt év átlagában – jelen van a zsidóellenes beállítódás. Ám ez nem jelent feltétlenül cselekvési magatartást, ahogy ezt a TEV által az EBESZ szakmai ajánlásával végzett monitoringjelentés is igazolja, mely szerint a regisztrált antiszemita incidensek jelentősen elmaradnak mind számszerűségükben, mind pedig a teljes lakosság vagy akár a zsidó közösség méretéhez viszonyított arányukban is az összes nyugat-európai országban regisztrált esetszámtól.

Az írás ugyancsak felrója a Tett és Védelem Alapítványnak, hogy az számomra értelmezhetetlen sanda szándéktól vezérelve (?) hallgat arról, miszerint a lakosság nagyobb része asszociált a Medián által készült felmérés során Soros György nevéről a pénz, hatalom, meggazdagodás kifejezésekre, mint a zsidóságra. Ezzel szemben a már említett, Medián által végzett felmérésünk 30. oldalán a következő olvasható: *„A teljes népesség 2 százaléka asszociált Soros Györgyről a zsidóságra, az antiszemita válaszadók között 4–6 százalék volt ez az arány."* Amennyiben az *ÉS*-ben megjelent írás jegyzője valóban elolvasta volna jelentésünket, a továbbiakban találkozott volna az asszociációs térképen megjelenő korrelációk értelmezésével: *„Ugyanakkor az asszociációs térképen ennél jóval szélesebb kör számára van átfedés Soros és a zsidóság között: a »Soros« és a »zsidó« szóról is minden harmadik-ötödik válaszadónak a pénz, hatalom, befolyás, meggazdagodás jut eszébe, többségének inkább negatív kontextusban. A megkérdezettek 10 százalékát tette ki azok aránya, akiknek nemcsak az egyik, hanem egyidejűleg mindkét kérdésről ugyanez a gondolatkör jutott eszébe."*

Vörös cikkének tendenciózus mivolta különösen egyértelmű, amikor arról ír: a Tett és Védelem Alapítvány nem szólalt meg a *Figyelő* hetilap 48. számának hírhedtté vált címlapját illetően. Az igazság ezzel szemben az, hogy személyesen a következő nyilatkozatot tettem a *Magyar Narancs* számára 2018. december 11-én: *„(…) a megjelenítés nem a mi ízlésünket tükrözi, de nem tartjuk antiszemita motivációval közzétett tartalomnak. Ugyanezt gondoljuk egyébként a Magyar Narancs februári számáról, ahol Köves Slomó portréja mellé az »Üzlet és zsidóság« címet tüntették fel, vagy a HVG azon 2011-es borítójára, ahol a köztudomásúlag zsidó származású Andy Vajnát százdollárosok mellett ábrázolják és »Dollárpapának« nevezik."*

Vörös tévedéseit és felületességét mi sem szemlélteti jobban, minthogy a TEV jövőbeni nemzetközi tevékenységét – Tett és Védelem Liga – Action and Protection League (APL) – az antiszemita incidensek európai monitoringjára korlátozza. Úgy állítja be, mintha kizárólag erre fókuszálna jövőbeni tevékenységünk. Míg ha munkáját amennyivel kevésbé tendenciózusan, de annyival alaposabban végezte volna el, láthatta volna, hogy az európai TEV, a monitoring mellett, a társadalomkutatásra, attitűdvizsgálatra, jogi környezet és közoktatás átvilágítására, jogvédelemre és jogalkotási kezdeményezésekre összpontosítja tevékenységét. Ezzel kapcsolatban számos nyilatkozat látott napvilágot: *Azt támadják, aki cselekszik*, *168ora.hu*, 2018. nov. 30., *Köves Slomó Brüsszelben nyit irodát az antiszemitizmus ellen*, *index.hu*, 2018. nov. 6. stb.

Vörös intellektuális erőfeszítése nagyjából abban merül ki, hogy már írása elején kimondja a verdiktet: *„az aktuális politikai hatalom kiszolgálása"* a cél. Majd az előre megállapított ítélethez keresi a bizonyítékokat, melyek hiányában olyan érvekkel támasztja alá állítását, amelyek részben tényellenesek *(„EMIH és a TEV csak (…) a cselekvést minősíti", „a leendő európai attitűdkutatásokról mélyen hallgatnak")*, részben pedig olyan érvkészletet használ, melynek hivatkozásait – szokatlan érveléstechnikával a TEV-vel szembeni statáriális ítélet alátámasztásához – szinte szóról szóra éppen a TEV nyilvánosan elérhető dokumentumaiból idézi *(lásd „Antiszemitizmus a mai magyar társadalomban – Kutatási jelentés" 30. oldal).*

Vörös írásának összeségében egyetlen fontos tanulsága: kellő bizonyosságát szolgáltatja a TEV által régóta hangoztatott tézisnek: az antiszemitizmus elleni fellépés ügyét ki kell vonni a politikai térből. Érthető és lehet akár legitim is, ha valaki *„az aktuális politikai hatalom”*-mal szembeni ellenzéki politizálást tartja feladatának, de sem ennek, sem pedig az antiszemitizmus elleni fellépés ügyének nem segít, ha ezt a tevékenységet újra és újra az antiszemitizmus elleni fellépés köntösébe akarja burkolni. A Tett és Védelem Alapítvány álláspontja továbbra is következetesen az, amit Erdélyi Miklós, a Mazsihisz hódmezővásárhelyi vezetőjének jobbikos kampánygyűlésen mondott támogató felszólalása kapcsán 2018. március 27-i nyilatkozatában is megjelent: *„A Tett és Védelem Alapítvány minden erejével azért küzd, hogy marginálissá váljanak a szélsőjobboldaliak a magyar közéletben. A TEV ebben együtt kíván dolgozni a Mazsihisszel, várja a szervezetet vissza az Alapítvány kuratóriumába.”*

(A szerző a Tett és Védelem Alapítvány titkára)